

29

II/2020

МУЗИКОЛОГИЈА
USICOLOGY

Етномузиколог
Владимир Р. Ћорђевић

Ethnomusicologist
Vladimir R. Ćorđević

Часопис МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ
Journal of THE INSTITUTE OF MUSICOLOGY SASA

Музикологија

Часопис Музиколошког института САНУ

Musicology

Journal of the Institute of Musicology SASA

~

29 (II/2020)

~

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК / EDITOR-IN-CHIEF

Александар Васић / Aleksandar Vasić

РЕДАКЦИЈА / EDITORIAL BOARD

Ивана Васић, Јелена Јовановић, Данка Лајић Михајловић, Ивана Медић, Биљана Милановић,
Весна Пено, Катарина Томашевић /

Ivana Vesić, Jelena Jovanović, Danka Lajić Mihajlović, Ivana Medić, Biljana Milanović, Vesna Peno,
Katarina Tomašević

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ / EDITORIAL ASSISTANT

Милош Браловић / Miloš Bralović

МЕЂУНАРОДНИ УРЕЂИВАЧКИ САВЕТ / INTERNATIONAL EDITORIAL COUNCIL

Светислав Божић (САНУ), Џим Семсон (Лондон), Алберт ван дер Схоут (Амстердам), Јармила
Габријелова (Праг), Разија Султанова (Лондон), Денис Колинс (Квинсленд), Сванибор Петан
(Љубљана), Здравко Блажековић (Њујорк), Дејв Вилсон (Велингтон), Данијела Ш. Берд
(Кардиф) / Svetislav Božić (SASA), Jim Samson (London), Albert van der Schoot (Amsterdam),
Jarmila Gabrijelova (Prague), Razia Sultanova (Cambridge), Denis Collins (Queensland), Svanibor
Pettan (Ljubljana), Zdravko Blažeković (New York), Dave Wilson (Wellington), Danijela S. Beard
(Cardiff)

Музикологија је рецензирани научни часопис у издању Музиколошког института САНУ. Посвећен је проучавању музике као естетског, културног, историјског и друштвеног феномена и примарно усмерен на музиколошка и етномузиколошка истраживања. Редакција такође прихвата интердисциплинарне радове у чијем је фокусу музика. Часопис излази два пута годишње. Упутства за ауторе се могу преузети овде: <http://www.doiserbia.nb.rs/journal.aspx?issn=1450-9814&pg=instructionsforauthors>

Musicology is a peer-reviewed journal published by the Institute of Musicology SASA (Belgrade). It is dedicated to the research of music as an aesthetical, cultural, historical and social phenomenon and primarily focused on musicological and ethnomusicological research. Editorial board also welcomes music-centred interdisciplinary research. The journal is published semiannually. Instructions for authors can be found on the following address: <http://www.doiserbia.nb.rs/journal.aspx?issn=1450-9814&pg=instructionsforauthors>

ISSN 1450-9814

eISSN 2406-0976

UDK 78(05)

БЕОГРАД 2020.

BELGRADE 2020

Одрицање од одговорности / Disclaimer

Садржај објављених текстова одражава искључиво ставове њихових аутора. Уредник и редакција не носе одговорност за тачност изнетих података. Електронске адресе и линкови су тачни у тренутку објављивања ове свеске. Уредник и редакција не одговарају за трајност, тачност и прикладност линкованог садржаја. /

The content of published articles reflects only the individual authors' opinions, and not those of the editor and the editorial board. Responsibility for the information and views expressed in the articles therein lies entirely with the author(s). Electronic addresses and links are correct at the moment of the publication of this volume. The editor and the editorial board are not responsible for the persistence or accuracy of urls for external or third-party websites referred, and do not guarantee that any content on such websites is, or will remain, accurate and appropriate.

ПРЕВОДИОЦИ / TRANSLATORS

Ивана Медић, Александар Васић, Милош Браловић /
Ivana Medić, Aleksandar Vasić, Miloš Bralović

ЛЕКТОР ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК / ENGLISH-LANGUAGE EDITING

Ивана Медић / Ivana Medić

ЛЕКТОРИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК / SERBIAN-LANGUAGE EDITING

Јелена Јанковић-Бегуш, Александар Васић / Jelena Janković-Beguš, Aleksandar Vasić

КОРЕКТУРА / PROOFREADING

Милош Браловић, Александар Васић / Miloš Bralović, Aleksandar Vasić

ДИЗАЈН И ТЕХНИЧКА ОБРАДА / DESIGN & PREPRESS

Милан Шупут, Бојана Радовановић / Milan Šuput, Bojana Radovanović

ШТАМПА / PRINTED BY

Скрипта Интернационал, Београд / Scripta Internacional, Belgrade

Часопис је индексиран на <http://doiserbia.nb.rs/>, <http://www.komunikacija.org.rs> и у међународној бази ProQuest. /

The journal is indexed in <http://doiserbia.nb.rs/>, <http://www.komunikacija.org.rs> and in the international database ProQuest.

Објављивање часописа финансијски је помогло Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије / The publication of this volume was supported by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia

САДРЖАЈ / CONTENTS

РЕЧ УРЕДНИКА / EDITOR'S FOREWORD
9–12

ТЕМА БРОЈА / THE MAIN THEME
ЕТНОМУЗИКОЛОГ ВЛАДИМИР Р. ЂОРЂЕВИЋ /
ETHNOMUSICOLOGIST VLADIMIR R. ĐORĐEVIĆ

Sanja Radinović i Dimitrije O. Golemović
VLADIMIR R. ĐORĐEVIĆ'S CONTRIBUTION TO SERBIAN MUSICAL
FOLKLORISTICS

Сања Радиновић и Димитрије О. Големовић
ДОПРИНОС ВЛАДИМИРА Р. ЂОРЂЕВИЋА СРПСКОЈ МУЗИЧКОЈ
ФОКЛОРИСТИЦИ
15–33

Mirjana Zakić
VLADIMIR R. ĐORĐEVIĆ'S CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF
ETHNOORGANOLOGY
Мирјана Закић
ДОПРИНОС ВЛАДИМИРА Р. ЂОРЂЕВИЋА РАЗВОЈУ ЕТНООРГАНОЛОГИЈЕ
35–49

Sanja Ranković
VLADIMIR R. ĐORĐEVIĆ'S CONTRIBUTION TO THE TRANSCRIPTION OF
VOCAL PRACTICES
Сања Ранковић
ДОПРИНОС ВЛАДИМИРА Р. ЂОРЂЕВИЋА ТРАНСКРИПЦИЈИ ВОКАЛНЕ
ПРАКСЕ
51–69

Velibor Prelić

VLADIMIR R. ĐORĐEVIĆ IN THE NATIONAL LIBRARY OF SERBIA

Велибор Прелић

ВЛАДИМИР Р. ЂОРЂЕВИЋ У НАРОДНОЈ БИБЛИОТЕЦИ СРБИЈЕ

69–82

VARIA

Roderick Charles Lawford

“PERVERTING THE TASETE OF PEOPLE”: LĂUTARI AND THE BALKAN
QUESTION IN ROMANIA

Родерик Чарлс Лофорд

„ИЗВИТОПЕРЕЊЕ УКУСА ЉУДИ“: ЛĂУТАРИ И БАЛКАНСКО ПИТАЊЕ У
РУМУНИЈИ

85–120

Aleksandar Vasić

THE MAGAZINE „SLAVENSKA MUZIKA“ (1939–1941) IN THE HISTORY OF
SERBIAN MUSIC PERIODICALS

Александар Васић

ЧАСОПИС „СЛАВЕНСКА МУЗИКА“ (1939–1941) У ИСТОРИЈИ СРПСКЕ
МУЗИЧКЕ ПЕРИОДИКЕ

121–147

Uroš Ćemalović

CREATIVITY AND OWNERSHIP – PROTECTING OF RIGHTS IN MUSICAL
WORKS IN THE EUROPEAN UNION FROM DIGITIZATION TO ARTIFICIAL
INTELLIGENCE

Урош Ђемаловић

КРЕАТИВНОСТ И ВЛАСНИШТВО – ЗАШТИТА АУТОРСКИХ ПРАВА ЗА
МУЗИЧКА ДЕЛА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ ОД ДИГИТАЛИЗАЦИЈЕ ДО ВЕШТАЧКЕ
ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ

149–162

НАУЧНА КРИТИКА И ПОЛЕМИКА / SCIENTIFIC REVIEWS AND
POLEMICS

Тайјана Субојин-Голубовић

ВЕСНА САРА ПЕНО, КЊИГА ИЗ КОЈЕ СЕ ПОЈЕ. ПОЈАЧКИ ЗБОРНИЦИ У
ВИЗАНТИЈСКОМ И СРПСКОМ МУЗИЧКОМ НАСЛЕЂУ,
БЕОГРАД, МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ, 2019.

ISBN 978-86-80639-49-9

165–169

Маријана Кокановић Марковић

НАТАША МАРЈАНОВИЋ, МУЗИКА У ЖИВОТУ СРБА У 19. ВЕКУ. ИЗ
МЕМОАРСКЕ РИЗНИЦЕ, НОВИ САД, МАТИЦА СРПСКА,
БЕОГРАД, МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ, 2019.

ISBN 978-86-7946-275-6

171–174

Мелија Милин

IVANA MEDIC, ТЕОРИЈА И ПРАКСА GESAMTKUNSTWERKA У XX I XXI VEKU.
OPERSKI CIKLUS SVETLOST / LICHT KARLHAJNSA ŠTOKHAUZENA,
БЕОГРАД, МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ, 2019.

ISBN 978-86-80639-33-8

175–178

Ивана Медућ

MIRJANA ŽIVKOVIĆ I IVICA PETKOVIĆ, HARMONIJA NA DIRKAMA,
БЕОГРАД, КРЕАТИВНИ СЕНТАР, 2019.

ISBN 979-0-802019-05-8

179–180

Јелена Јовановић

ВЛАДИМИР Р. ЂОРЂЕВИЋ У ОГЛЕДАЛУ ВРЕМЕНА: БАШТИНА, ЗВУК,
МИСАО, РЕЧ, СЛИКА, ТРАЈАЊЕ. СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА ПОВОДОМ
150-ГОДИШЊИЦЕ РОЂЕЊА. БЕОГРАД, НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ И
КАТЕДРА ЗА ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈУ ФМУ, 2. ДЕЦЕМБАР 2019.

181–185

IN MEMORIAM

Мелија Милин

ЈЕЛЕНА МИЛОЈКОВИЋ ЂУРИЋ
(БЕОГРАД, 2. ДЕЦЕМБАР 1931 – КОЛЕЏ СТЕЈШОН, ТЕКСАС, 22. ЈУН 2019)
189–192

Надежда Мосусова

ЕЛЕНА ГОРДИНА
(МОСКВА, 9. ФЕБРУАР 1939 – МОСКВА, 10. ДЕЦЕМБАР 2019)
193–197

Јелена Михајловић Марковић

МИРЈАНА ЖИВКОВИЋ
(СПЛИТ, 3. МАЈ 1935 – БЕОГРАД 26. АПРИЛ 2020)
199–205

Најша Марјановић

ДИМИТРИЈЕ СТЕФАНОВИЋ
(ПАНЧЕВО, 25. НОВЕМБАР 1929 – БЕОГРАД 1. АВГУСТ 2020)
207–211

ЕЛЕНА ИСАКОВНА ГОРДИНА

(МОСКВА, 9. ФЕБРУАР 1939 – МОСКВА, 10. ДЕЦЕМБАР 2019)

И ЊЕНА ИСТРАЖИВАЊА МУЗИКЕ БИВШИХ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ НАРОДА

Елена Гордина, доценткиња на Катедри за општу историју музике Московског конзерваторијума, родила се 9. фебруара 1939. у Москви. У родном граду је 1959. завршила Теоријски одсек Средње музичке школе при Московском државном конзерваторијуму „Петар Иљич Чајковски“. Потом је са запаженим успехом завршила Теоријско-композиторски факултет истог Конзерваторијума (1965). Професори су јој били Израил Нестјев (Израил Владимирович Нестјев), Борис Јарустовски (Борис Михайлович Јарустовский), Лав Мазел (Лев Абрамович Мазел), Јуриј Фортунатов (Юрий Александрович Фортунатов), Ина Барсова (Инна Алексеевна Барсова) и – last but not least – Надежда Николајева (Надежда Сергеевна Николаева). Под менторством угледне професорке заокружила је постдипломске студије (1969) и 1973. одбранила дисертацију *Оперная и симфоническая музыка Югославици в 20-50-е годы XX века: Сербия, Хорватия и Словения* [Оперска и симфонијска музика Југославије од двадесетих до педесетих година XX века: Србија, Хрватска и Словенија], на Катедри за општу историју музике.

Референт Гординој је био ништа мање угледан педагог Јуриј Фортунатов (1911–1998). Он је био иницијатор, скренувши пажњу и менторки Николајевој, да се њена постдипломска студенткиња определи за југословенску музику.¹ Сам Фортунатов, иначе професор на Катедри оркестрације, стекао је енциклопедијско знање о музичким културама словенских и других народа, проучавајући њихове инструменте. Из тих студија је и настала његова књига *Предавања из историје оркестарских сџилова*, коју је приредила Елена Гордина (в. напомену бр. 1).

Одбраном тезе Гордина је стекла звање магистра (кандидат искусствоведения, у слободном преводу: магистар теорије уметности), које у Русији даје приступ универзитетској професури. У истој институцији – у Московском државном конзерваторијуму и на Катедри која јој је дала научни степен – почела је да предаје музичку културу балканских народа. Педагошка делатност Елене Гордине трајала је успешно од 1970. године до саме њене смрти, 10. децембра 2019. Истовремено се одвијао и њен научни рад.

Сведочанство Еленине посвећености музици Јужних Словена јесу радови сакупљени у књизи *Музичка култура Србије, Хрвајске, Словеније*, која пред-

1 Елена Гордина, „Вспомяная „Юрия Александровича“, у: Ю. А. Фортунатов, *Лекции по истории оркестровых стилей и Воспоминания о Ю. А. Фортунатове*, сост., расшифровка текста лекций, примеч., Е. И. Гординой, ред. Е. И. Гордина, О. В. Лосева, Московская государственная консерватория имени П. И. Чайковского, „Композитор“, Москва 2004, 298. Видети и сећања Елене Гордине на студентске дане: Елена Исааковна Гордина, „Была масса ярких событий...“, *Российский музыкант*, Москва, февраль 2020, № 2 (1367), 2.

ставља својеврстан монографски зборник (издавач: „Музыка“, Москва 2008, 288 страна, са илустрацијама). Дobar део те књиге чине истраживања представљена на међународним музиколошким скуповима. У Београду је излагала реферате о Петру Коњовићу (1983), Стевану Христићу (1985) и Љубици Марић (2009). Вредност изложеног лежала је и у томе што је Гордина била у могућности да више пута у току свог истраживачког ангажмана и педагошке каријере посети Југославију и да се упозна с њеном музиком на лицу места.

Публикација Елене Гордине се налази међу првим прилозима такве врсте на руском језику, узимајући у обзир и опус Валерије Јегорове (Валерия Николаевна Егорова, 1928–2012), *У свешћу савремене српске музике 1945–1985*², *Современная музика Словенији (1945–1985)* (Москва, 2001) и *Современная музика Хорватији (1945–1985)* (Москва, 2006)³, а пре ње дела Бориса Асафјева (Борис Владимирович Асафьев), публикације Ивана Мартинова (Иван Иванович Мартынов, *Стеван Мокрањец и српска музика*, Москва 1958) и Израилџа Јампољског (Израиль Маркович Ямпольский, *Музика Југославији*, Москва 1958, као и јединице о југословенским композиторима у совјетској *Музичкој енциклопедији*)⁴, исто тако и Изалија Земцовског (Изалий Иосифович Земцовский).

Предвиђена као уџбеник за високе музичке установе у Русији, књига која у поднаслову носи скромни назив *Есеји (Очерки)*, зборник-монографија Гордине састоји се, према кратком ауторском предговору („От автора“), од врло садржајног *Увода*, затим од три основна поглавља, српског, хрватског и словеначког, а у *Прилоју* од седам чланака-есеја који су посвећени посебним епизодама музичке историје наведених народа. За освајање оваквих сазнања Гордина је у доброј мери савладала југословенске језике.

У *Уводу* своје књиге (стр. 7–29), на малом простору је вешто срочила балканску замршену историју са географијом, у комбинацији с општим прегледом изучаване музике у XIX и XX веку, са освртом на делатност Корнелија Станковића, Јосифа Маринковића и Стевана Мокрањца, уз истакнуте зачетнике хрватске и словеначке музике. На крају *Увода*, Гордина у фуснотама наглашава удео руске уметничке емиграције у стварању богатог руског репертоара оперских кућа у међуратној Југославији.

У одељку посвећеном Србији (стр. 30–70), издавају се као посебна

2 Видети приказ др Соње Маринковић, Валерия Егорова: „В мире современной сербской музыки (1945–1985)“, Издательский дом „Композитор“, Москва, 1999. (183 стр.), *Нови Звук*, Београд 2002, бр. 20, 123–125.

3 Ту књигу је приказала др Сања Мајер-Бобетко, научна саветница Одсека за повијест хрватске глумице Завода за повијест хрватске књижевности, казалишта и глумице Хрватске академије знаности и умјетности у Загребу, у пензији; видети: Sanja Majer-Bobetko, „Valerija Nikolaevna Egorova: Sovremennaja muzyka Horvatii (1945–1985)“, Izdateljskij Dom 'Kompozitor', Moskva 2006, 414 str., ISBN 5-85285-707-6“, *Arti musices*, Zagreb 2009, god. XL, br. 1–2, 353–357. Др Сања Мајер-Бобетко је по образовању музиколог и филолог. Она је својевремено завршила двопредметне студије музикологије и руског језика и књижевности на Свеучилишту у Загребу.

4 *Музыкальная энциклопедия* је почела да излази 1973. у Москви, главни уредник био је Јуриј В. Кельдиш (Юрий Всеволодович Кельдиш).

потпоглавља текстови о Петру Коњовићу, Милану Ристићу и Љубици Марић, уз такође темељно бављење Милојем Милојевићем и Стеваном Христићем. У свакој прилици спретно је било остављано по страни тумачење предатног уметничког живота у Београду с негативним конотацијама („Југославија – тамница народа“, „великосрпска хегемонија“ или „диктатура“ краља Александра), које је нудила савремена југословенска историографија и политизована музичка критика. Гордина се држала анализе музике. У хрватском одељку (стр. 71–109) она се фокусира на Јакова Готовца и Јосипа Славенског, уз осврт на значај загребачког *Музичкој бијенала*, а код Словенаца (стр. 110–140) на Славка Остерца, Матију Бравничара и Марјана Козину.⁵

У поменутом *Прилоју* презентирани су следећи радови:

Балканские лакуны музыкальной историографии [Балканске празнине музичке историографије], где се приказују XVI и XVII век хрватске и словеначке музике;

Путешествие в историю [Путовање у историју], где се разматра музички живот Хвара;

Семь симфоний Луки Соркочевича и культурные традиции Дубровника [Седам симфонија Луке Соркочевића и културне традиције Дубровника];

Иван Мане Јарнович – легенда европейской музыки XVIII века [Иван Мане Јарновић – легенда европске музике XVIII века], рад настао у вези с открићем Јарновићевих композиција у Санкт Петербургу, где је он живео и преминуо 1804. године, као дворски музичар Катарине Друге и Александра Првог;

История одной песни. К рецепции сербского фольклора в европейской культуре XIX века [Историја једне песме. О рецепцији српског фолклора у европској култури XIX века], где је реч о *Хасанајници*;

Хорватский композитор Иван Зайц и его опера „Никола Шубич Зриньский“ [Хрватски композитор Иван Зајц и његова опера *Никола Шубић Зрински*];

Оратория Стевана Христича „Воскресение“ и традиции жанра [Ораторијум *Васкрсење* Стевана Христића и традиције жанра].

На основу изложеног дало би се закључити да је по броју радова ауторка давала предност хрватској музици. На то су је усмериле прилике, то јест могућност да се упозна с јадранском, боље рећи медитеранском културном прошлошћу југословенских народа. Додуше, својевремено уметничко деловање светског виолинског виртуоза и композитора Ивана Мана Јарновића припада и руској колико и хрватској музикологији. Отуда и велика жеља Гордине да да свој прилог познавању несвакидашње Јарновићеве личности,⁶ као и да расветли

5 Треба истаћи да је после смрти И. Јампољског (1976) Гордина постала „југословенски“ сарадник московске *Музичке енциклопедије*. Она је ауторка јединице о српској музици у четвртом тому (1978), док је у петом тому писала о словеначкој музици (1981), а у шестом тому (1982), о хрватској, црногорској и југословенској музици.

6 Ауторка се у раду позива и на истраживања Стане Ђурић-Клајн, изнета на моцартовском међународном конгресу у Бечу (1956): *Un contemporain de Mozart – Ivan Mane Jarnović* [Један Моцартов савременик – Иван Мане Јарновић]. Поменути реферат С. Ђурић-Клајн објављен је на француском, српском и енглеском језику. На француском је изашао у *Bericht über den internationalen*

присуство руских народних мелодија у његовим делима. Еленино откриће два виолинска концерта у Руском институту историје уметности Санкт Петербурга резултирало је обимном студијом написаном специјално за ову књигу (стр. 202–241). Полазиште њеног рада било је у напису *Редкое печатное издание двух скрипичных концертов И. М. Ярновича* [Ретко штампано издање два виолинска концерта И. М. Јарновића].⁷

Гордина је и приватно, не само по службеној, професионалној дужности била везана за бившу Југославију, личним пријатељствима с локалним музиколозима и појединим композиторима чију музику је проучавала. Ништа мање значајна нису била вишегодишња летовања на бившем југословенском мору, у Ловрану, која су је директно упутила на јадранска музиколошка истраживања. Пада у очи, међутим, да је Гордина имала конференцијска излагања у Словенији и Србији, не и у Хрватској, где се може забележити само краће време њених предавања током академске 1994/95. године, у Високој школи за гласбену умјетност „Ино Мирковић“ у Ловрану.

Наведени садржај књиге о српској, хрватској и словеначкој музици указује на широка интересовања Елене Гордине, коју није мимоишла ни проблематика Исток – Запад у српској култури. Полазећи од руско-совјетских премиса у остваривању једне аналитичке историје музике – сетимо се ко су јој били професори – овде је значајно поменути и дискусију о балканском оријентализму у вези с Коњовићевом *Кошћаном* и, у том случају, врањанском севдалинком, коју је Гордина водила с референтом Јуријем Фортунатовим на одбрани кандидатске дисертације.⁸

При томе се мора нагласити да се историографски рад Гордине добрим делом одвијао у врло бурним временима и за СССР и Југославију, за две државе које су престале да постоје крајем прошлог миленијума заједно с њиховом званичном комунистичком идеологијом. Тај се преокрет одразио на културном плану источних словенских земаља врло радикално, са старим институцијама које су ишчезавале и новим које су се стварале, стављајући у збуњујући положај

musikwissenschaftlichen Kongress Wien, Mozartjahr 1956, Graz – Wien 1958, 134–138. На српском је публикован двапут; најпре у зборнику радова – Stanislav Tuksar (ur.), *Ivan Jarnović, hrvatski skladatelj*, knj. I, Muzički informativni centar Koncertne direkcije Zagreb – Osorske glazbene večeri, Zagreb – Osor 1978, 75–81, а потом у књизи С. Ђурић-Клајн, *Akordi prošlosti*, Prosveta, Beograd 1981, 23–29. Енглески превод Андријане Хјуит (Andriana Hewitt) објављен је у цитираном хрватском зборнику из 1978. године (стр. 193–199). Елена Година се позива и на излагања Станислава Туксара, Вјере Каталинић и Владимира Гуревича (Владимир Абрамович Гуревич) на међународном скупу посвећеном Јарновићу у Санкт Петербургу (2004). Зборник радова с те конференције није објављен.

7 Чланак Гордине објављен у: *Из фондов Кабинета рукописей Российского института истории искусств: Сообщения. Публикации*, сост. Г. В. Копытова, отв. ред. Е. В. Третьякова, СПб, 2007.

8 Гордина је сматрала да је изузетно важно да се у успоменама на свог професора концентрише на његов став о севдалинкама и теми Исток – Запад; уп. „Фрагменты выступления Ю. А. Фортунатова в качестве официального оппонента“, у: Ю. А. Фортунатов, *Лекции по истории оркестровых стилей и Воспоминания о Ю. А. Фортунатове*, 299–301.

не само власт и друштво, већ и друштвене науке посебно. На „удару“ нових погледа на свет нашли су се универзитети и њихови експоненти, нарочито историчари, ништа мање историчари уметности, књижевности или музике.

Без обзира на те промене из темеља, констатујемо да се и дан-данас словенски народи мало међусобно познају, да и поред појединих систематских културолошких зближавања и даље мало знамо о музици Грка и наших суседа Румуна, Мађара и Бугара. У Русији исто тако не постоји, међу ширим слојевима поклоника музике, појам неке опште повезаности с музиком других Словена.

Иако нестандардног облика, књига Гордине може врло упечатљиво приближити историју три бивша југословенска народа руском читаоцу, студенту, професору, истраживачу, љубитељу, којима је и намењена. Писана је течно, јасно, притом уметнички ангажовано, избегавајући још на почетку истраживања комунистичку „идеолошку монотонију“, која јој се наметала с обе стране, и руске и српске. Исто је тако Гордина остала имуна на помодне културолошке (самим тим и музичке) теорије нихилистичког карактера, у које спадају учења Франсиса Фукујаме (Yoshihiro Francis Fukuyama) с *Крајем историје* (*The End of History and the Last Man*, 1992), Самјуела Хантингтона (Samuel Phillips Huntington) с *Сукобом цивилизација* (*The Clash of Civilisations*, 1993) и, ништа мање, Мишела Фукоа (Michel Foucault) из осамдесетих година XX века, која се јављају и у српској музикологији данашњег тренутка.

Како нас је обавестио мр Душан Михалек, колега и пријатељ из Израела, неумитна судбина изненада је прекинула педагошки и научни рад Елене Гордине. Последњи њен опус била је студија о Монтевердију: *Монтеверди. Мантуанские шедеври* [Монтеверди. Мантованска ремек-дела] (Научно-издатељски центар „Московская консерватория“, Москва, 2017, 48 страна). У публикацији се разматра опера *Орфеј* (*L'Orfeo*) и вокалноинструментална композиција *Вечерње Блажене Девице* (*Vespro della Beata Vergine*). Нека спомињање ове књиге на крају мог некролога-приказа буде омаж годишњици смрти наше драге Лене.

Захваљујем на изузетној помоћи колегиницама др Светлани Сигиди, др Соњи Маринковић, др Вјери Каталинић и докторандкињи Марији Голубовић, а посебно др Александру Васићу, главном и одговорном уреднику, на језичким исправкама и библиографским допунама у напоменама бр. 3. и 6.

Надежда Мосусова

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

78

МУЗИКОЛОГИЈА : часопис Музиколошког
института САНУ = Musicology : journal of the Insti-
tute of Musicology SASA / главни и одговорни
уредник = editor-in-chief Александар Васић. - 2001,
бр. 1- . - Београд : Музиколошки институт САНУ,
2001- (Београд : Скрипта Интернационал). - 25 cm

Полугодишње. - Текст на срп. и више светских
језика. - Друго издање на другом медијуму:
Музикологија (Online) = ISSN 2406-0976
ISSN 1450-9814 = Музикологија
COBISS.SR-ID 173918727
